

Comunitat Autònoma / Departament / Estat	CATALUNYA
Municipi	TARRAGONA
Edifici	Santa Església Catedral Basílica Metropolitana i Primada de les Espanyes de Santa Tecla
Direcció	Pla de la Seu, 1 43003
Coordenades	41.11875301745142 1.2577958
Protecció	<p>Bé Cultural d'Interès Nacional 214-MH-ZA Identificador: RI-51-0000086 Registre: (R.I.) REGISTRE BIC IMMOBLES: Codi definitiu</p> <p>Categoria: 51 Monument</p> <p>Nom: Església Catedral de Santa Maria</p> <p>Comunitat Autònoma: C.A. Catalunya</p> <p>Província: Tarragona</p> <p>Municipi: Tarragona</p> <p>Data de Declaració: 03-04-1905</p> <p>BOE de la Declaració: 12-04-1905</p> <p>Tramitació: INCLÒS / DECLARAT</p> <p>Font Ministerio de Cultura (27/02/2005)</p>

Altitud: 51 metres.

Església aixecada entre els segles XII i XIV (1171-1331) de transició del romànic al gòtic. Té planta basilical formada per tres naus capçades per sengles absis, semicirculars el del centre i el lateral de la dreta; l'altre a l'esquerra és poligonal; s'hi ubica la Capella dels Sastres. Té un ampli transsepte amb cúpula sobre trompes al creuer dins d'un cimbori octagonal gòtic amb un ampli finestral a cada cara; en sobresurt un cupulí vuitavat amb obertures rectangulars, una a cada costat, cobert per una cúpula piramidal de perfil sinuós de teules rogenques amb els careners verdosos. El mateix cimbori té la teulada com el cupulí.

Les naus de set trams estan cobertes per voltes ogivals simples sobre arcs torals apuntats; les separen robustos pilars cruciformes romànics amb columnes adossades, dues per costat i una altra de més fina a cada angle; aquests pilars sostenen arcs formers apuntats; al dessorra d'un d'ells hi ha ubicat l'orgue. Àmplies capelles laterals a banda i banda estan situades entre els contraforts.

La façana principal és gòtica amb una portalada oberta amb un portal rectangular dividit en dos per un mainell on hi figura la imatge de Maria amb el Nen als braços sobre una peanya goticitzant obra del mestre Bartomeu (segle XIII); aquest portal està recobert per quatre arquivoltes motllurades en arc ogival en degradació que deixen un timpà calat i amb la base ocupada per relleus figurats; les arquivoltes descansen en dosserets que cobreixen sengles figures d'apòstols situats sobre un sòcol decorat amb arcs cecs gòtics; està flanquejat per dos robustos contraforts acabats en pinacles crestats i que inclouen imatges santes formant un fris figuratiu amb les ja esmentades sota les arquivoltes; la portalada està coronada per una fina cornisa angular que mostra com està avançada respecte del frontis; a mitja alçada hi apareix una gran rosassa calada, motllurada i atrompetada i, a la part superior, inacabada, una fina cornisa horitzontal que és el reflex de la teulada de dos vessants; està coronada per dues finestres biforades com ulls d'espadanya.

Una portalada secundària romànica, a la dreta de la principal, té un portal rectangular amb tres arquivoltes de punt rodó que descansen en unes fines columnes, una per banda, alternades amb antes; deixen el timpà nu; al seu damunt s'hi pot veure, encastat al mur, el frontal d'un sarcòfag paleocristià figurat i, més amunt encara, una altra rosassa atrompetada i motllurada.

La catedral està dotada d'un gran claustre d'estil cistercenc amb una rica sèrie de relleus figuratius romànics. Tot el conjunt catedralici mostra paraments de carreus ben escairats de pedra clara.

Dimensions: la nau central des de l'entrada fins al fons de l'absis fa 92'19 x 14'38 x 26'54 metres respectivament de llargada, amplada i alçada; l'amplada de les tres naus fa 31 metres que inclou, també, naturalment, els gruixos dels pilars de separació; l'amplada total des del fons de les capelles laterals arriba als 53 metres; el transsepte en fa 53'35 x 14'63 x 26'54 i la cúpula, sempre per l'interior, arriba als 37'22 d'alçada. El claustre en mesura 47'52 x 46'40 de llargada i amplada.

Guarda el retaule de Santa Maria d'estil gòtic del segle XIV en pedra policromada de l'escultor Aloi de Montbrai a la capella dels Sastres; a l'altar major el retaule gòtic d'alabastre policromat de Santa Tecla és de Pere Joan; un frontal romànic de marbre del segle XIII amb baixos relleus sobre santa Tecla; el sepulcre gòtic de Joan d'Aragó; a la capella de Sant Miquel un retaule gòtic pintat per Bernat Martorell; a la de la Mare de Déu de Montserrat un retaule del pintor gòtic Lluís Borrassà; a la de Sant Tomàs un retaule gòtic del pintor Mateu Hortonedà; a la del Sagrament el retaule renaixentista (segle XVI) de Pere Blai i Jaume Antigó; a la de la Concepció un retaule barroc de Fra Josep de la Concepció (segle XVII); a la de Santa Tecla un retaule neoclàssic de Josep Prats (segle XVIII).

Arquitecte: consta la presència de Fra Bernat (? - 1256), o mestre Bernat, de Tolosa de Llenguadoc pel que fa a la construcció de les naus laterals i del claustre.

Campanar amb part romànic i en part gòtic dels segles XII a XIV (1334) amb dos cossos de planta quadrada (9'77 x 9'77 m) i amb un de tercer octagonal amb finestres gòtiques biforades i d'arcs calats obertes a set cares; al seu damunt un temple modern, anomenat "la capona" pel

Descripció

<p>Campanes</p>	<p>Com és habitual, el campanar compta amb diversos conjunts de campanes, si tenim en compte les característiques funcionals: campanes del rellotge, campanes de senyals internes o externes, campanes litúrgiques o de toc pròpiament dites.</p> <p>No obstant, el campanar de la Catedral de Tarragona compta, pel que fa al valor històric de les campanes, amb quatre grups de divers interès:</p> <ul style="list-style-type: none"> • un extraordinari conjunt de campanes gòtiques, entre les quals les tres litúrgiques, una més de senyals i un altra del rellotge intern • dues excel•lents campanes del rellotge, de factura renaixentista • alguna campana barroca de limitat interès (4 del segle XVIII) • un major nombre de campanes del XIX (al qual cal afegir una de 1905) de limitat interès, i de les quals el major valor és que estan construïdes en la diòcesi <p>Un altre valor important és que totes conserven les instal•lacions tradicionals, en major o menor mesura, i que per tant el valor afegit de la manera de toc a la catalana es preserva, o es pot recuperar.</p> <p>Les campanes gòtiques majors són probablement de la mateixa mà, és a dir la Classe Major o Clàssica, la Fructuosa i l'Assumpta. Per cert que hi ha dubtes entre aquestes dues, ja que hi ha autors, com SÁNCHEZ REAL, que proposen que l'una sigui l'altra. La campaneta de senyals, però, podria ser, a l'espera d'uns estudis definitius una volta netejada, molt més anterior, i per ara proposem 1250 com data de construcció. L'altra campaneta gòtica, la del rellotge interior, sembla molt posterior, i d'un interès menor (gran per ella mateixa, però menor, comparada amb les altres).</p> <p>Durant el complicat procés de restauració dels últims anys, es va començar per la majoritàriament anomenada Assumpta, que fou baixada, desmuntada i netejada. La neteja del bronze, correctament realitzada amb sorra humida a baixa pressió, va permetre lliurar el metall de les capes corrosives dels segles, especialment degudes a la proximitat de la mar, i facilita no sols la seva lectura i contemplació, sinó que permet que soni més i durant molt més de temps. No obstant es va crear una falsa polèmica, que ha propiciat que les altres campanes no s'hagin netejat, de manera que ni es poden llegir completament (cas de les gòtiques) ni sonin com cal degut a l'esmoreïment produït per la brutícia.</p>
<p>Fotos</p>	<p>130</p>
<p>Tocs actuals de campanes</p>	<p>Hi ha dos tipus de tocs actuals: els tocs automàtics, produïts exclusivament mitjançant electromalls externs, segons una programació establerta en l'ordinador central de control de la Catedral, i els tocs manuals.</p> <p>Dies feiners i diumenges, així com els dissabtes a les 12:00 hores: repic mecànic de campanes. Els tocs manuals segons el calendari anual de tocs manuals.</p> <p>Degut a la disposició de les campanes, sols poden brandar les tres majors, ubicades baix, encara que sols es poden dur a seure, parant-les cap amunt, les dues més grans i antigues. Les altres set campanes petites ubicades dalt sols poden repicar, mentre que la dels senyals, posada junt a aquestes, no té cap mecanisme per al seu toc, ni manual ni automàtic.</p> <p>Per altra banda, alguns senyals quotidians són produïts, de manera manual i amb una llarga corda, per la campana Vedada, brandada des del peu del cimbori.</p>

<p>Conservació, manteniment</p>	<p>La restauració ha ordenat els espais interns i externs del campanar, encara que no ha tingut en compte les necessitats acústiques i tècniques de les campanes i dels campaners. No obstant ha resolt un dels problemes majors del conjunt, com era la brutícia causada pels coloms. Les campanes estan ara disposades en dos nivells. En l'inferior es troben les tres majors que es poden ventar, tot i que sols les dues més grans poden arribar fins a dalt, ja que la Tecla impacta l'estructura de fusta. En el nivell superior es troben totes les altres campanes, disposades de manera que cap d'elles pot brandar, amb la qual cosa s'ha substituït el balanceig pels repics.</p> <p>Totes les campanes de la sala disposen d'electromall, governat per l'ordinador que controla totes les funcions de la Catedral (llum, alarmes, sonorització...), sense que la programació sigui un reflex dels tocs tradicionals.</p> <p>Únicament la Vedada, ubicada sobre el cimbori, i probablement campana de senyals per als campaners, és brandada per l'escolá, mitjançant una llarga corda, senyalant l'apertura i tancament de la Catedral, així com el toc de l'Àngelus.</p> <p>Abans de la restauració del campanar, les campanes estaven disposades en les finestres externes; en el nivell més baix les campanes majors, i per damunt les menors, en la mateixa finestra.</p> <p>La proposta de restauració buscava diverses finalitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • recuperació d'un suposat aspecte original, pel qual les finestres quedarien buides de campanes, i retrobarien els arcs i altres decoracions perdudes • control de la plaga dels coloms, amb l'enreixat lleuger de les finestres <p>L'actuació implicava la reubicació de les campanes, en l'interior, amb diverses conseqüències acústiques i tècniques. En conseqüència es va bastir una gran estructura de fusta, ben concebuda de manera global. Les tres campanes majors es troben disposades en la part baixa, i poden brandar i fins i tot anar a seure amb alguna limitació. Les vuit petites es troben en la part superior, perfectament accessibles. No obstant aquestes estan deixades caure en uns suports de ferro sobre les bigues, i disposades de manera que no es poden brandar, sinó sols repicar.</p> <p>Altre dels resultats de la restauració és una millor ordenació dels espais, tant en l'accés com en les diverses sales. Per exemple, la barana de l'escala no sols serveix de suport per l'enllumenament sinó que transporta igualment els cables elèctrics, deixant lliure els murs. Igualment, els rellotges històrics estan posats en valor, ubicats dins de sengles aparadors de vidre.</p>
<p>Propostes</p>	<p>Les diverses propostes, analitzades campana per campana, es poden resumir en les següents línies de treball:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reubicació de les campanes petites així com de la Tecla, de manera que pugin brandar • substitució del sistema de toc automàtic, de manera que tiri dels batalls de les campanes fixades, netejant l'espai de treball i produïnt sons més tradicionals • neteja de totes les campanes, amb sorra humida a baixa pressió, per millorar la seva conservació, permetre un millor gaudi de les decoracions i inscripcions i, sobre tot, millorar el so i la ressonància. ara limitats per la brutícia

Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	16-05-2005

Campanes actuals

Localització	Campana	Fonedor	Any fosa	Diàmetre (en cm)	Pes
	Campana d'avís als campaners		1895	40	37
espanya	Maria Bàrbara (13)	MESTRES, JAUME	1772	52	81
llanterna del cimbori	Vedada (12)	SORELLO, JOAN	1728	42	43
sala de campanes	Campana de senyals (1)		1250ca	32	19
sala de campanes	Prima (3)	POMAROL, JOSEP	1859	50	72
sala de campanes	Prima (2)	FAGES, ISIDRE (BARCELONA)	1753	59	119
sala de campanes	Sorda (6)	POMEROL, JOSÉ	1905	77	264
sala de campanes	Sorda (4)	POMAROL, JOSEP	1867	80	296
sala de campanes	Classe Major o Clàssica (5)		1315ca	83	331
sala de campanes	Clàssica (7)	POMAROL, JOSEP	1867	95	496
sala de campanes	Miserere (8)	POMEROL, RAMÓN E HIJO	1892	115	881
sala de campanes	Tecla (9)	PALLÉS, JAUME	1777	118	951
sala de campanes	Fructuosa (11)		1313	134	1393
sala de campanes	Maria Assumpta (10)		1314	140	1589
sala dels monjos	Quarts			20	5
sala dels monjos	Tecla I	POMAROL, JOSEP	1867	25	9

sala dels monjos	Tecla II			25	9
sala dels monjos	Hores		1380ca	25	9
terrassa	La campana dels Quarts (A)	FENODI, ANTONI	1509	62	138
terrassa	La Capona, d'hores (B)	FENODI, ANTONI	1509	157	2241

Relotges

Relotge mecànic (1)	Existent Parat Directe a l'eix amb manovella o altre element
Data de construcció	1750-1850
Descripció	

Relotge mecànic (2)	Existent Parat
Autor	BESSES TORNER, JOSEP
Empresa de manteniment	BESSES TORNER, JOSEP
Data de construcció	1882

<p>Descripció</p>	<p>La Catedral conserva, perfectament restaurats i dipositats dintre sengles aparadors amb vidre, els dos últims rellotges mecànics, ubicats en la mateixa sala on estaven funcionant.</p> <p>El rellotge nou porta les següents inscripcions</p> <p style="text-align: center;">"MADRID / 20 Minutos de atraso" "PARIS / 4 Minutos de adelanto" "José BESSES / Calle Mayor 6 et 8 / TARRAGONA / MARZO 1882"</p> <p>referides les primeres a l'avanç o retardament del rellotge, i l'altra a la marca del fabricant, tot i que el gal·licisme "et" denotaria una construcció francesa i que el nom de BESSES fos el del representant local. Per cert ignorem si aquest rellotger està emparentat amb un altre BESSES, homònim, que signa les campanes del rellotge de la Catedral de Monzón en 1904, tot i indicant "JOSE BESSES BARCELONA".</p> <p>Els tocs de les campanes són ara control•lats pel gran ordinador central de la Catedral, mentre que l'esfera històrica de fusta, ubicada en el creuer, roman parada, tot i que les dues campanetes interiors toquen quarts i hores al mateix temps que les corresponents del Campanar. En 2004, per avaria del motor de la campana dels quarts, aquest toc es realitza, temporalment, amb una de les Sordes de la sala de campanes.</p> <p>En la sala dels rellotges es conserva un equipament de detecció de l'aviació enemiga durant la guerra civil, basat en uns amplificadors naturals del soroll produït.</p>
--------------------------	---

Información completa: [Santa Església Catedral Basílica Metropolitana i Primada de les Espanyes de Santa Tecla - TARRAGONA \(CATALUNYA\)](#)

PDF (22-06-2026)